

ปาฐกถาพิเศษ

“ความเป็นคนไทยด้วยจิตวิญญาณ”

เนื่องในวาระครบรอบ ๗๐ ปี วันสถาปนาราชบัณฑิตยสถาน

ณ ห้องประชุมกระทรวงการต่างประเทศ

๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙

เรียน ศาสตราจารย์ นายแพทย์อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกราชบัณฑิตยสถาน และผู้มีเกียรติ

ผมยินดีและภูมิใจอย่างยิ่ง ที่ได้รับเชิญให้มาร่วมงานในวาระครบรอบ ๗๐ ปี วันสถาปนาราชบัณฑิตยสถานในวันนี้ นอกเหนือจาก ความยินดีและความภูมิใจ ผมยังมีความวิตกกังวลรวมอยู่ด้วย เพราะผมได้รับเกียรติและจำต้องมาพูดท่ามกลางนักวิชาการแนวหน้าของประเทศ ที่ได้รับสมญาว่าเป็น “ปราชญ์ของแผ่นดิน” รวมทั้งผู้รอบรู้ทั้งหลาย ณ ที่นี้

ผมมั่นใจว่า “ปราชญ์ของแผ่นดิน” และผู้มีเกียรติที่อยู่ในที่ประชุมนี้ หลายท่านเคยไปเฝ้าฯ ในงานพระราชพิธีต่างๆ ในพระบรมมหาราชวัง ในงานพระราชพิธีเหล่านั้น บางพระราชพิธีจะมีพระเถระชั้นผู้ใหญ่ถวายพระธรรมเทศนาแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก่อนถวาย พระจะกล่าวขึ้นต้นว่า “บัดนี้ อาตมาภาพจะรับพระราชทานถวายวิธนาพระธรรมเทศนา ใน.....คถาถลอมพระเดชพระคุณ ประดับพระปัญญาบารมี ถ้ำรับพระราชทานถวายวิธนาไป มิได้ต้องตามโวหาร อรรถาธิบายในพระธรรมเทศนา ณ บทใดบทหนึ่งก็ดี ขอเดชะพระเมตตาคุณ พระกรุณาคุณ และพระขันติคุณ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานอภัยแก่อาตมาผู้มีสติปัญญาน้อย ขอลถวายพระพร”

ผมเองอยู่ในฐานะเดียวกับพระที่เทศน์ถวาย คือ เป็นผู้มีสติปัญญาน้อย ฉะนั้น การพูดของผมในวันนี้ จะผิดจะถูกอย่างไร จะได้ประโยชน์หรือได้เนื้อหาสาระมากนักน้อยเพียงใด หวังว่า “ปราชญ์ของแผ่นดิน” และผู้มีเกียรติทั้งหลายจะกรุณาให้อภัย

ก่อนที่จะบรรยายตามหัวข้อ ขอทำความเข้าใจกับนิยามศัพท์ดังต่อไปนี้

ความเป็นคนไทย หมายถึง ภาวะที่เกิดเป็นคนไทย มีประเทศไทยเป็นที่อยู่อาศัย (ไม่ต้องเร่ร่อน) มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ มีภาษาไทยและตัวเลขใช้เป็นของตัวเอง มีวัฒนธรรมไทยที่สืบทอดมาบรรพบุรุษ เป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นอารยะชน มีความเจริญในการดำเนินชีวิตที่มีแบบแผน ทั้งในด้านความเป็นอยู่ การทำมาหากิน ขนบธรรมเนียมประเพณี และ

ความเชื่อ ความเป็นคนไทยเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของคนไทยซึ่งมีทั้งดีและไม่ดี ส่วนดี เช่น ความ มีใจกว้าง ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เห็นอกเห็นใจคนทุกข์ยาก อภัยให้กันง่าย มีความเกรงใจ มีศีลปะ รัก สวयรักงาม รักความสะอาด ส่วนไม่ดี เช่น มักจะเกียจคร้าน เชื่อผู้อื่นง่าย ไม่ค่อยอดทน ออกคั่น ฟุ้งเฟ้อ เป็นต้น

จิตวิญญาณ เป็นคำไทยที่เกิดใหม่ในช่วงไม่กี่ปีมานี้ ราชบัณฑิตยสถานยังไม่ได้เก็บคำเป็นทางการ แต่ได้นำไปใช้กันแล้ว จิตวิญญาณ หมายถึง พลังจิตอันเป็นวิสัยจำเพาะของปัจเจกบุคคล ที่ช่วยผลักดัน ให้ประกอบกิจกรรมหรือการแสดงออกที่โดดเด่นเกินวิสัยของคนทั่วไป เข้าใจว่า มีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า spiritual หรือ spirituality ในส่วนที่หมายถึง สติปัญญาที่แฝงอยู่ในจิตใจ ระดับที่ลึกล้ำละเอียดอ่อนกว่าความรู้สึนึกคิดทั่วไป ซึ่งก่อพลังจิต มุ่งมั่นกระทำการใดๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ (the philosophical intellect concerned with the better or higher part of mind, showing much refinement of thought and feeling, characterized by the ascendancy of spirit.)

เพราะฉะนั้น การบรรยายของผมในวันนี้ จะมุ่งไปสู่แนวทางที่จะตอบคำถามว่า ทำอย่างไร คนไทยทุกเชื้อชาติศาสนาจะมีความเป็นคนไทยด้วยจิตวิญญาณ

ถ้ามองย้อนอดีต จะเห็นชัดเจนว่า วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยดั้งเดิมได้เป็น ตัวกำหนดพฤติกรรมในสังคมไทยในสมัยนั้นๆ ไว้ได้ดีมาก แม้จะไม่เลอเลิศดังในปัจจุบันที่เรียก กันว่ายุคโลกาภิวัตน์ ก็ตาม ทุกวันนี้ กระแสโลกาภิวัตน์ได้นำวัฒนธรรมทั่วโลกเข้าสู่สังคมไทย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการเลียนแบบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างมากและ รวดเร็ว ปรากฏการณ์เหล่านั้นเห็นได้ชัดเจนในคนรุ่นใหม่ (นิยาม : คนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่า วัดด้วย อะไร อายุ ความฉลาด พฤติกรรม จิตวิญญาณ) อนึ่ง การเลียนแบบโดยมิได้คิดไตร่ตรองที่จะ ประยุกต์เชิงสร้างสรรค์ก่อนจะนำไปใช้ เป็นอันตรายอย่างยิ่ง

ผู้มีเกียรติครับ

สิ่งหนึ่งในประเทศของเราที่กระแสโลกาภิวัตน์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้และไม่มีวันจะ เปลี่ยนแปลงได้ คือ การยึดมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ คนไทยเคารพ บูชา เทิดทูน และ จงรักภักดี ต่อสถาบันนี้อย่างแนบแน่น มั่นคง และยั่งยืน ไม่มีเสื่อมคลาย พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของ ประชาชนชาวไทย สิ่งนี้แสดงให้เห็นชัดเจนที่สุดว่า คนไทยมีความเป็นคนไทยด้วยจิตวิญญาณ

สิ่งต่าง ๆ ของชาติเรา ที่เราพึงอนุรักษ์ และพึงพัฒนาให้เหมาะกับวิถีชีวิตของคนไทย ด้วยจิตวิญญาณนั้น มีหลายสิ่งหลายประการ แต่ ณ โอกาสนี้ ผมจะขอนำมากล่าวเพียง 4 ประการ คือ

๑. การแต่งกาย เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เป็นลักษณะเด่น ลักษณะเฉพาะของเราแต่โบราณ และได้ประยุกต์และพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่กระแสโลกาภิวัตน์มีบทบาทสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการแต่งกายของทั้งสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี สื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์และภาพยนตร์ ต่างประเทศมีอิทธิพลต่อการแต่งกายของคนไทยมากพอที่จะโน้มน้าวให้คนไทยแต่งกายแบบตะวันตกมากขึ้น การเลียนแบบการแต่งกายแบบตะวันตก อาจจะไม่เหมาะกับคนไทย อาจจะไม่เหมาะกับภูมิอากาศของประเทศของเรา ที่แน่ๆ คือ สิ้นเปลืองมาก และที่แปลกแต่จริงคือ เสื้อผ้าเก่าๆ รองเท้าเก่าๆ ไทรมๆ กลับมีราคาแพงและเป็นที่ปรารถนาของคนรุ่นใหม่ (อีกแล้ว) และที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง คือ การแต่งกาย ของวัยรุ่นโดยเฉพาะผู้หญิงที่ล่อแหลม และกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ทำให้อาชญากรรมทางเพศเพิ่มขึ้น

เรื่องการแต่งกายนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานชุดไทยสำหรับสุภาพบุรุษที่นิยมกัน เรียกกันว่า ชุดพระราชทาน ผมรับแบบชุดไทยจากพระหัตถ์ของพระองค์ท่านเอง แต่ก่อนนี้นิยมใช้กันมาก น่าเสียดายที่ปัจจุบันนี้เลือนหายไป พอจะเห็นได้บ้างนานๆ ครั้ง เรื่องชุดพระราชทานนี้ น่าจะเกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณด้วย

ที่กล่าวถึงเรื่องการแต่งกายแบบตะวันตก มิได้หมายความว่า ไม่ควรแต่งกายแบบตะวันตก มิได้หมายความว่าคนแต่งกายแบบตะวันตกเป็นคนไม่ดี มิได้หมายความว่า ต่อต้านการแต่งกายแบบตะวันตก ในทางตรงกันข้ามผมเห็นว่า เราต้องเรียนรู้การแต่งกายแบบตะวันตก อย่างถูกต้อง เพื่อเราจะได้แต่งกายแบบตะวันตกได้งดงามตามโอกาสอันควร ขออย่างเดียว โปรดอย่าลืม การแต่งกายแบบไทยของเรา

๒. บุคลิกภาพ และ กิริยามารยาท เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทยที่รู้จักกันดี คือ บุคลิกภาพและกิริยามารยาทที่สุภาพอ่อนโยน การเคลื่อนไหวที่นุ่มนวล การมีสัมมาคารวะ ให้ความเคารพผู้ใหญ่ รู้จักเกรงใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญูรู้คุณ และรักนวลสงวนตัว ผู้ที่ได้เห็นพฤติกรรมการแสดงออกเหล่านี้ จะวินิจฉัยได้ทันทีว่าเป็นคนไทย ลักษณะการกราบ การไหว้ การสำรวมกิริยา ค้อมตัวเมื่อผ่านผู้ใหญ่ ไม่มีชนชาติอื่นเลียนแบบได้เหมือน กิริยามารยาทของคนไทยเยี่ยงนี้เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยอย่างแท้จริง อันเกิดจากจิตวิญญาณของความเป็นคนไทยที่สืบทอดในสายเลือดมาแต่โบราณกาล

การไหว้ของคนไทยมิได้เป็นการแสดงการระต่อผู้มีวัยวุฒิสูงกว่าหรือมีศักดิ์สูงกว่าเท่านั้น แต่ยังใช้เมื่อพบปะทักทายกันเหมือนการสัมผัสมือของคนตะวันตก

แต่ในปัจจุบัน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของเราได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะอิทธิพลจากค่านิยมและวัฒนธรรมต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้ามา ก่อผลกระทบต่อการปลูกฝังนิสัยและบุคลิกภาพของคนไทย ทั้งด้านทัศนคติ ค่านิยม ประเพณี และความคิดอ่าน ให้เปลี่ยนแปลงไป ตามรูปแบบอารยชนตะวันตก ที่เห็นได้ชัด คือ การรักนวลสงวนตัว ที่ลดน้อยลงมาก เราพบเห็นการแสดงออกทางเพศที่ประเจิดประเจ้อในที่สาธารณะ และมีความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นประจำในกลุ่มนักเรียนและวัยรุ่น

๓. อาหารไทย คนไทยได้อิทธิพลและพัฒนาอาหารไทยสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว อาหารไทยมีรสอร่อย ถูกสุขลักษณะ และมีสารอาหารครบทั้ง ๕ หมู่ เป็นประโยชน์ต่อร่างกายอย่างยิ่ง แม้แต่ชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะฝรั่งนิยมรับประทานอาหารไทยกันมากทั้งในประเทศของเราและต่างประเทศ แต่ขณะนี้อาหารไทยดั้งเดิมหลายชนิดได้หายไปจากวงการบริโภคของคนไทยรุ่นใหม่ (อีกแล้ว) และที่หลงเหลืออยู่บ้างก็กำลังจะหายไป อาหารต่างชาติโดยเฉพาะอาหารของชาติตะวันตก ได้เข้ามาแทนที่อาหารไทยแทบทุกมื้อ การบริโภคอาหารฝรั่งเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคสำคัญหลายโรค เช่น โรคอ้วน โรคความดันเลือดสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น อุบัติการณ์ของโรคเหล่านี้ เราพบน้อยมากในคนไทยที่บริโภคอาหารไทย สมดังคำมงคลที่ว่า “กินอาหารไทย ไกลโรค”

เป็นที่น่าสังเกตว่า คนไทยในสังคมชั้นสูง มีค่านิยมในการรับประทานอาหารฝรั่ง ถ้าใครไม่เคยไปรับประทานอาหารฝรั่งในโรงแรมหรูและภัตตาคารมีชื่อเสียง ถือว่า ไม่ทันสมัย ไม่มีรสนิยม ตกอันดับ ความโก้เก๋ คนหนุ่มคนสาว ถ้าไม่ไปนั่งรับประทานอาหารฝรั่งตามร้านที่มีชื่อเป็นภาษาต่างประเทศ ถือว่า เข้าไม่ถึงอารยธรรมตะวันตก ภาษาตลาดเรียกว่า เชย เรื่องรสนิยมในการรับประทานอาหารฝรั่งนี้ นำวิตกังวลและฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจะพิจารณาแก้ไขไม่ควรปล่อยไป

๔. ภาษาไทย ผมนำหัวข้อ “ภาษาไทย” มาไว้ข้อสุดท้าย เพราะเห็นว่าภาษาไทยเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของชาติเรา ณ ที่ใดก็ตาม เมื่อผมได้รับเชิญให้ไปพูดเกี่ยวกับภาษาไทย ผมจะพูดเสมอทุกครั้งว่า “ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติของเราที่มีคุณค่า และมีความสำคัญยิ่งเป็นหน้าตาของคนไทย (แม้จะไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ) ทุกคนต้องหวงแหนและรักษาไว้” วันนี้ ผมขอกล่าวอีกครั้งหนึ่ง

ภาษาพูดของคนไทย คงมีมานานนับพันปีมาแล้ว ก่อนอพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งกรุงสุโขทัย ทรงให้กำเนิดอักษรไทยและตัวเลขไทย ดังหลักฐานจากที่ได้พบเห็นผู้คน ประชาชนบริเวณตอนใต้ของประเทศจีน พูดภาษาที่คล้ายคลึงกับภาษาไทยที่สื่อความหมายกับคนไทยได้ดี ผู้คนเหล่านั้นน่าจะเป็นคนไทยที่อพยพลงมาหยุดอยู่เพียงบริเวณนั้น

ภาษาพูดของคนไทยในปัจจุบันได้วิวัฒนาการและพัฒนาไปมาก บ้างก็ว่า พูดสละสลวยไพเราะขึ้น บ้างก็ว่า ทำให้ภาษาไทยเพี้ยนและกร่อน บางคนชอบพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ ผู้พูดมีเหตุผลอย่างไรก็เหลือเถา แต่มีข้อเสียอยู่ข้อหนึ่งคือ ถ้าผู้ฟังไม่สนทนาภาษาอังกฤษ ย่อมไม่เข้าใจรับข้อความที่สื่อกันไม่ได้ ก็เสียหาย

ภาษาไทยของเราเป็นภาษาที่มีความไพเราะอย่างยิ่งและแปลกแตกต่างจากภาษาอื่น นักภาษาศาสตร์ ประเมินว่า ในโลกนี้มีภาษาพูดที่ใช้กันประมาณ ๓๐๐ ภาษา แต่มีไม่ถึง ๑๐๐ ภาษาที่มีภาษาเขียนของตนเอง ภาษาไทยนับเป็นหนึ่งในไม่ถึง ๑๐๐ ภาษานั้น ตัวอักษรไทยมีอายุกว่า ๗๐๐ ปี มีพยัญชนะ มีสระ มีวรรณยุกต์ ผันได้ถึง ๕ เสียง แยกเสียงได้ชัดเจน คนไทยทุกคนต้องภูมิใจในภาษาไทย และต้องพยายามใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง ทั้งในการพูดและการเขียน เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ผุดผ่องของภาษาไทยของเราไว้ให้ได้ตลอดไป

ทุกวันนี้มีการใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์อยู่บ่อยๆ มักพบเสมอทั้งในส่วนราชการ องค์กรเอกชน และสื่อมวลชน ที่จริง การใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้อง ย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ แต่มีข้อพึงพิจารณาว่า ที่ไม่ถูกต้องนั้นเพราะอะไร ถ้าเพราะไม่ทราบ ก็ควรอภัย แต่ถ้าเพราะไม่สนใจ ไม่เห็นความสำคัญ พูดเขียนไปตามใจชอบ ก็น่าตำหนิ ที่เห็นค่อนข้างชัดเจน คือ การใช้สรรพนามที่ ซึ่ง อัน กันอย่างพร่ำเพรื่อ จนทำให้ภาษารุ่มร่าม อีกคำหนึ่ง คือ คำว่า “ท่าน” ถ้าเรียก หมอ อรรถสิทธิ์ ว่า ท่านนายกราชบัณฑิตยสถาน ผู้รู้ท่านว่าใช้ได้ไม่ผิด เพราะเป็นการยกย่อง แต่ถ้าเรียกว่า ท่านอรรถสิทธิ์ ผู้รู้ท่านว่าใช้ไม่ได้ ผิด โปรดสังเกตว่า คำที่ใช้ผิด พอใช้ไปนานๆ ใช้กันมากๆ ก็กลายเป็นถูก

เรื่องคำย่อก็น่าสนใจ สื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ใช้คำย่อกันไม่น้อยทีเดียว บางคำก็พอเข้าใจ พอเถาได้ แต่บางคำไม่เข้าใจเลย ทางราชการไม่ได้กำหนดและไม่มีพจนานุกรมอักษรย่อ ผมพอจำได้ว่าภาคเอกชน ได้เคยทำพจนานุกรมอักษรย่อไว้ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว แต่ก็มีเพียงแค่นั้น และนำไปบังคับใช้ไม่ได้ กระทรวงกลาโหมเป็นกระทรวงเดียวที่กำหนดคำย่อสำหรับใช้ใน

ราชการทหาร ทุกเหล่าทัพใช้อย่างเดียวกัน ทำให้มีความสะดวกและรวดเร็ว มีระบบ และมีมาตรฐาน

คำภาษาอังกฤษบางคำ เราไม่ได้แปลเป็นภาษาไทย แต่ใช้ทับศัพท์ เช่น คอมพิวเตอร์ และ เทคโนโลยี เป็นต้น ผมขอเรียนด้วยความเคารพว่า ผมเห็นต่างกับราชบัณฑิตยสถาน ผมเห็นว่าไม่ควรใช้ทับศัพท์แต่อยากให้พยายามแปลเป็นภาษาไทย แม้เราจะไม่มีการหมิ่นนราธิปไตยแล้ว แต่เรายังมี “ปราชญ์ของแผ่นดิน” อยู่อีกจำนวนมาก เราเขียน คอมพิวเตอร์ แต่เราอ่านว่า คอมพิวเตอร์ ญี่ปุ่นเค้าก็ทับศัพท์เหมือนกัน แต่เขาทำให้เป็นภาษาญี่ปุ่น เช่น คม-พิว-ตา (Computer) บี-หฺรุ (Beer) รา-จิ-โอะ (Radio) เป็นต้น

ตัวเลขไทย เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจ คนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้เลขไทย ทางราชการได้ออกคำแนะนำเชิงบังคับให้ใช้เลขไทย แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ผมพยายามสอบถามเหตุผล ก็ไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน

ภาษาถิ่น ก็น่าสนใจมาก การเรียนรู้ภาษาท้องถิ่นเป็นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งของภาคเท่านั้น ภาษาถิ่นจะบ่งบอกกำเนิด ลักษณะนิสัย ประเพณีของภาคนั้นๆ และของคนภาคนั้นๆ คนไทยจึงควรเข้าใจความสำคัญของภาษาถิ่น และช่วยกันอนุรักษ์และสืบสานภาษาถิ่นไว้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยและทรงห่วงใยภาษาไทยมาก ในการพระราชทานพระบรมราโชวาทหรือทรงมีพระราชดำรัส จะทรงออกเสียงชัดเจนและถูกต้องที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญในการสื่อความหมายกัน มีความตอนหนึ่งว่า “วิธีที่จะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ต้องอาศัยสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือ ภาษา การได้มาซึ่งความรู้ก็ต้องใช้ภาษา การนำความรู้ไปใช้ก็ต้องใช้ภาษาอีก เช่น เมื่อจะปฏิบัติการใดก็ต้องออกคำสั่ง เป็นต้น ในปัจจุบันปรากฏว่า ได้มีการใช้ภาษาฟุ่มเฟือยและไม่ตรงตามความหมาย แท้จริงอยู่เนืองๆ ทั้งการออกเสียงไม่ถูกต้องตามอักขระวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นดังนี้ ภาษาของเรามีแต่ทรุดโทรมชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เอง เป็นสิ่งอันประเสริฐสุดอยู่แล้ว เป็นมรดกอันมีค่า ตกทอดมาถึงเรา ทุกคนจึงมีหน้าที่รักษาเอาไว้” ผมขออัญเชิญพระราชดำรัสมาขอบแด่คนไทยทุกคน
ผู้มีเกียรติ ครับ

ถ้าคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศของเราเข้าใจและเชื่อมั่นโดยไม่มีข้อสงสัยว่า จิตวิญญาณเป็นพลังสำคัญที่จะช่วยจรรโลง เชิดชู ความเป็นคนไทย คนไทยจะแก้ปัญหาใหญ่น้อยทั้งหลายไม่ว่า ปัญหาคารเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ได้ง่าย สะดวก และหวังผลสำเร็จได้จริง

เพื่อให้คนไทยมีความเป็นคนไทยด้วยจิตวิญญาณกันให้มากที่สุด ผมใคร่ขอเสนอแนะ
ดังต่อไปนี้

๑. จิตวิญญาณซึ่งติดกับตัวเรามาตั้งแต่เกิด มากบ้าง น้อยบ้าง สามารถสร้างเพิ่มเติม
ให้มากขึ้นได้ โดยการฝึกหัด การเรียนรู้ และความสำนึกในการเป็นคนไทย
๒. ยกย่องคนไทยที่มีความเป็นคนไทยด้วยจิตวิญญาณให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อคนอื่น
จะได้ถือเป็นแบบอย่างและประพฤติปฏิบัติตาม
๓. ใช้ความรัก ความภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย ความแน่วแน่ที่จะทำความดีเพื่อ
ตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน เป็นสื่อสร้างจิตวิญญาณ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
ผู้มีเกียรติครับ

ผมขอจบการบรรยายด้วยประโยคที่ว่า “การรักษาวัฒนธรรมอันเป็นสมบัติล้ำค่าของเรา
คือ การรักษาชาติ”

หวังว่า การบรรยายครั้งนี้จะยังประโยชน์ต่อผู้มีเกียรติทั้งหลายบ้าง
ขอขอบคุณท่านนายกรัฐมนตรีตยสถานอีกครั้งหนึ่ง
